

СТ А Н О В И Щ Е

от проф. д-р ИВАН ЗАХАРИЕВ СЪЛОВ,
относно качествата на дисертационния труд на
ВЛАДИМИРА ВЛАДИМИРОВА СТОИМЕНОВА
на тема „Престъпления с дискриминационни
подбуди според българското наказателно право“
за присъждане на образователна и научна
степен „доктор“ по Професионално направление
3.6 Право, Наказателно право

Докторантката Владимира Стоименова е родена на 21 .05. 1984 г. в гр. Дупница. През 2008 г. завършва специалност Право с ОКС „Магистър“ в ПИФ на ЮЗУ „Неофит Рилски“. През 2010 г. е зачислена като докторант, задочна форма на обучение по научната специалност Наказателно право в ПИФ на ЮЗУ „Неофит Рилски“. Работила е като хоноруван преподавател по наказателно право в същия университет. В периода 28-30 .11. 2013 г. е взела участие като лектор в Национален семинар „Борба и превенция на дискриминацията чрез средствата на наказателното право“, организиран от Комисията за защита от дискриминация.

Темата на дисертационния труд безспорно е актуална, особено в съвременните условия на морален релативизъм, на икономически и политически сблъсъци и на отчетливо засилващ се национализъм в Европа.

Обект на изследването са обществените и правните отношения, породени от дискриминационните престъпления.

Предмет на изследването е теоретичния и емпиричен анализ на престъпленията с дискриминационни подбуди в различните му аспекти.

Целта е очертаването на общата проблематика на престъпленията с дискриминационни подбуди.

За постигане на целта докторантката си е поставила и адекватни задачи, които са успешно изпълнени.

Използвани са традиционните за правните науки изследователски методи.

Трудът е в обем от 254 страници, логически структуриран в увод, три глави, заключение и библиографска справка.

Глава първа е озаглавена „Права на човека“. В нея е изследвано общото понятие за правата на човека – историческо развитие, теории, защита в международен, регионален и вътрешен план.

Глава втора е озаглавена „Дискриминация“. Изследвани са същността, произходът и развитието на понятието, видовете дискриминация, противодействието.

Глава трета е озаглавена „Дискриминационни престъпления“. Изследвани са конкретните престъпни състави по нашия НК, в основата на които стоят дискриминационни подбуди. Направен е обстоен анализ на тези престъпни деяния – както от обективна, така и от субективна страна. Направен е паралел със САЩ, Канада и някои европейски страни. Обърнато е внимание, че дискриминационните престъпления се извършват с форма на вината пряк умисъл, което води до доказателствени затруднения с оглед както на целта, така и на мотивите, като елемент от субективната страна на деянието.

Докторантката е положила ползотворен труд, като изчерпателно е изяснила основните видове дискриминация, международните, регионалните и вътрешните системи за защита от дискриминация, както и дискриминационните престъпления по нашия НК – което безспорно е принос в изследването на тази сложна и значима материя.

Но наред с това докторантката би могла още по-задълбочено да изследва детерминантите на дискриминацията. Сред тях на първо място е „Laissez-faire“ идеологията, позната още като неолиберализъм или пазарен

фундаментализъм, и съответните ѝ практики. Основното противоречие на епохата е стълкновението на тази идеология и социалната пазарна икономика. Един от основните идеолози на пазарния фундаментализъм М. Фридман, основател на т.нар. „Чикагска школа“, прокламира и налага програма от три компонента – премахване на всички правила и регулации, спъващи натрупването на печалба; продажба на всички активи притежание на правителството на корпорациите, за да се управляват с цел печалба; драстично орязване на финансирането на социалните програми. Това, по същество, е призив към тотална дискриминация, водеща до икономически геноцид.

Когато разглежда основните видове дискриминация, докторантката е посочила и „Дискриминацията, основана на признаци, свързани с убежденията и ценностната система на пострадалия – неговите религия, вероизповедание и политически убеждения.“ И тук ще дам пример с нашенски пазарен фундаменталист. Ето как нарича той привържениците на социалната пазарна икономика, на държавната регулация, левите интелектуалци, техните убеждения и ценностна система: „логически и морален идиотизъм“ – като има предвид и творчеството на Н. Чомски; „претенциозни левичарски скудоумия“ и др. такива. Цитираното е от предговора му към книгата на Лудвиг фон Мизес „Човешкото действие“, София, 2011 г. Тези виждания, намерили израз в горесцитираните квалификации, са си чиста проба основа за дискриминация – дискриминационни мотиви (подбуди).

Когато разглежда престъпния мотив, докторантката правилно отбелязва, че той може да се разглежда и като категория на морала. Но не е обърнала внимание на моралния релативизъм, характерен за епохата, а той усложнява изключително материята на дискриминацията – защото за едни е дискриминация, за други е защита на права.

Пренебрежимо малко внимание е обърнато на политическите и други убеждения, които не са религиозни, но са самостоятелен защитен признак. Но, както докторантката сочи, практиката на ЕСПЧ в това отношение е извънредно оскъдна. Тази оскъдна практика отново говори за неопределеността на съвременния свят и за противоречивата многоаспектност на понятието дискриминация.

Докторантката е обърнала внимание на нетолерантното, според нея, отношение от страна на български граждани към имигранти от Близкия изток и Африка, търсещи убежище у нас. Отбелязала е също, че резултатите от прилагането на антидискриминационното законодателство у нас са далеч по-неефективни от тези в развитите страни. Правейки тези изводи, добре би било докторантката да е изследвала и причините за имиграцията от Близкия изток и Африка, т.нар. „бежански поток“. И хубаво би било, когато говори за ниската ефективност на антидискриминационното законодателство у нас, да посочи и примера, когато от Франция бяха експулсирани няколкостотин наши роми – безапелационно, с помощта на жандармерията. Може би това е пример за ефективност на антидискриминационното законодателство в една развита страна, каквато е Франция, европейски пример за толерантност...

Направените бележки са по-скоро препоръки относно бъдещи изследвания на докторантката по темата и не влияят върху общата ми положителна оценка.

Приносните моменти са отразени в направените предложения „de lege ferenda“, които приемам.

Трудът има както теоретичен, така и практико-приложен характер, като преобладава разказният компонент.

Има необходимите публикации по темата.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България. Препоръчвам на научното жури да даде на докторантката ВЛАДИМИРА ВЛАДИМИРОВА СТОИМЕНОВА образователната и научна степен „доктор“, Професионално направление 3.6 Право, Наказателно право.

София

Дал становището:

17 .03. 2015 г.

/проф. д-р Иван Сълов/

